

BLOG BROJ: 54

AKTUELNA VANJSKA POLITIKA
II GODINA IZDANJA

**POMOĆ PRJATELJA: ULOGA STRANIH
ZVANIČNIKA U IZBORNOM PROCESU
U BOSNI I HERCEGOVINI**

AUTOR: EDO KANLIĆ
Novembar 2022.

Program: Aktuelna vanjska politika

Aktuelna vanjska politika je platforma namijenjena mladim aktivistima/kinjama za izradu i objavu kratkih online članaka u različitim formatima (analiza, blog, policy brief i sl.) o aktuelnim temama iz sfere vanjske politike usmjerene ka ili vođene od strane BiH. Platforma je prostor gdje mladi mogu da kreiraju sopstveni sadržaj, razvijaju svoju ekspertizu i dobiju prostor u javnosti.

Više informacija na: www.fes.ba i www.vpi.ba

Impressum

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) | ured u BiH
Kupreška 20, 71 000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina
Odgovorni: Dr. Peter Hurrelbrink
Tel.: +387 33 722 010
Fax: +387 33 613 505
e-mail: fes@fes.ba
www.fes.ba
DTP: Adisa Ošijan
Naslovnica: Korišteni dizajn ilustracije od Starline - Freepik.com
Publikaciju možete naručiti na e-mail: fes@fes.ba. Stavovi, mišljenja i zaključci u ovoj publikaciji ne moraju nužno odražavati stavove Friedrich-Ebert-Stiftung. Friedrich-Ebert-Stiftung ne garantuje za tačnost podataka koji su izneseni u publikaciji.

Sva prava zadržana od Friedrich-Ebert-Stiftung.

U partnerstvu sa:
Vanjskopolićka inicijativa BH

KANLIĆ, EDO
Aktuelna vanjska politika: "Pomoć prijatelja: Uloga stranih zvanićnika u izbornom procesu u Bosni i Hercegovini" / Edo Kanlić - Sarajevo : Friedrich-Ebert-Stiftung, 2022. - 4 str. A4 format

Pomoć prijatelja: Uloga stranih zvaničnika u izbornom procesu u Bosni i Hercegovini

Autor: Edo Kanlić

Iza nas su još jedni opšti izbori u Bosni i Hercegovini i još jedna dosadna predizborna kampanja. Vladajuće stranke iz prethodnog mandata nisu postigle rezultate na osnovu kojih bi tražili produženje podrške glasača, pa su pribjegli dobro uvježbanim strategijama traženja kriv(a)ca za sve teži život građana BiH. Opozicione stranke su ponovo djelovale reaktivno na agendu vladajućih i nisu ponudile dovoljno uvjerljivu alternativu. Barem tako kažu [rezultati](#) izbora. Ovaj tekst će ponuditi uvid u ulogu stranih zvaničnika u izbornom procesu u BiH.

Od Andrića do Daytona

Nobelovac Ivo Andrić se u svojim djelima često osvrtao na historiju Bosne i Hercegovine, tradiciju, identitete i navike njenih naroda. U Travničkoj hronici piše da „svaka od te četiri grupe [konfesije u BiH] ima sedište svoga duhovnog života daleko, u tuđem svetu, u Rimu, u Moskvi, u Carigradu, Meki, Jerusalimu ili sam bog zna gde, samo ne onde gde se rađa i umire“. Predizborna kampanja je pokazala da se isti pristup zadržao i u političkom životu. Neki su po pomoć otišli u Moskvu, neki su dočekali tradicionalnu predizbornu pomoć Ankare, a neki su preko susjedne Hrvatske nastavili zloupotrebljavati govornice institucija Evropske unije.

Mile voli disko, ovaj put bez Vučića

Najviše pažnje je, očekivano, privukao odlazak Milorada Dodika u Moskvu na sastanak sa Vladimirom Putinom. „Koji je to državnik u deset mjeseci imao tri puta sastanak s Putinom? I to nešto govori“, [zaključio je](#) Radovan Višković, premijer entiteta Republika Srpska, pravdajući još jednu Dodikovu predizbornu posjetu Moskvi. Višković je u pravu – to govori o tome koliko je Vladimir Putin izolovan u međunarodnoj politici zbog ruske agresije na Ukrajinu, pa je uz Lukašenka Dodik jedini evropski političar koji organizuje susrete uživo sa ruskim predsjednikom.

Višković se pozivao i na važnost ruske podrške RS-u u Vijeću sigurnosti Ujedinjenih nacija i Vijeću za provedbu mira u čijem radu [ruski ambasador ne učestvuje od jula 2021. godine](#), dok je finansiranje OHR-a obustavljeno u februaru 2022. godine. Sa druge strane, opoziciono orijentisani političari i [mediji](#) nisu u pitanje dovodili ispravnost Dodikove odluke da se sastane sa Putinom u vrijeme kada to ne radi nijedan evropski zvaničnik, već su njihove kritike usmjerene na teme sastanka („zašto nije pričao o cijenama gasa“).

Dok se danima govorilo o Putinovoj podršci, jednaku pažnju je privukao izostanak podrške predsjednika Srbije, Aleksandra Vučića. Mnogi su to i sve češće kritike srpskih tabloida bliskih Vučiću na račun Dodika okarakterisali kao „[puštanje Dodika niz vodu](#)“. Iako je u prethodnim izbornim ciklusima Vučić čestitao Dodiku i SNSD-u u izbornoj noći, ili dan nakon izbora, ovaj put je ta čestitka [izostala](#). Zbog svega navedenog je jedina direktna podrška koju je Dodik dobio iz Beograda bila tradicionalna podrška srpske folk pjevačice Svetlane Ražnatović Cece, a ni ta podrška nije bila besplatna.

Amanet za podršku svakog drugog oktobra

O odnosima BiH i Turske se najčešće može govoriti kroz prizmu odnosa porodica Izetbegović i Erdoğan, odnosno prizmu odnosa Stranke demokratske akcije (SDA) i turske vladajuće Stranke pravde i razvoja (AKP). Prisnost ličnih i porodičnih odnosa je najvidljivija u predizbornim kampanjama, u kojima Izetbegović i Erdoğan pomažu jedan drugom.

Izetbegović se sa posebnim žarom isticao u tim prilikama, pa je Erdoğan 2014. godine za vrijeme predizborne kampanje u Turskoj [nazvao "našim predsjednikom"](#), dok je njegovu pobjedu okarakterisao kao "pobjedu svih muslimana u svijetu." BiH je i 2018. godine poslužila predizbornoj kampanji AKP, pa je u Sarajevu organizovan skup za Turke kojima je u evropskim zemljama bilo uskraćeno predizborno okupljanje. Izetbegović je tom prilikom izjavio da je Erdoğan "sam Bog poslao Turcima".

Erdoğan nije ostao dužan i vraćao je uslugu Izetbegoviću u gotovo svim izbornim ciklusima u BiH. Posjetio je Sarajevo na samom početku ovogodišnje predizborne kampanje i osim sastanka sa članovima Predsjedništva BiH, odvojeno se sastao sa Izetbegovićem i predstavnicima Islamske zajednice BiH. Dok je svaki susret ove Erdoğanove posjete praćen detaljnim izvještajima na stranici Ureda predsjednika Republike Turske, uz [obavještenje](#) o susretu sa Izetbegovićem je objavljena samo fotografija. To mnogo govori o svrsi ovog sastanka u momentu kada je Izetbegović bio kandidat za člana Predsjedništva BiH.

Zanimljivo je da je Erdoğan u svom [govoru](#) u prostorijama Islamske zajednice BiH ponovo podsjetio na amanet o očuvanju Bosne i Hercegovine, "Fatihove zemlje", koji mu je Alija Izetbegović navodno ostavio na samrti. Pri tome je spomenuo da je za njega lično 2. oktobar jako važan i da je "predavanju amaneta" prisustvovao i "njegov brat Bakir."

Osim direktne podrške na predizbornim skupovima, važno je [napomenuti](#) i da je Turska ojačala svoje prisustvo i politički utjecaj u BiH osnivanjem Anadolija agencije u Sarajevu 2012. godine i pokretanjem magazina Stav i web portala faktor.ba 2015. godine, koji propagandistički podržavaju agendu SDA i njenog lidera Bakira Izetbegovića.

BiH kao vreća za udaranje oba HDZ-a

Opštepoznato je da Hrvatska demokratska zajednica BiH (HDZ BiH) ima bezrezervnu podršku HDZ Hrvatske. Ona je vidljiva u finansijskoj pomoći, promovisanju političkih ciljeva HDZ BiH kao osnova vanjske politike Hrvatske i zloupotrebljavanju govornica institucija Evropske unije kroz direktno miješanje u unutrašnje poslove BiH. U tome prednjači europarlamentarka Željana Zovko, inače nekadašnji kadar bh. ogranka HDZ-a i bivša ambasadorica BiH u tri evropske prijestonice.

Zovko i drugi funkcioneri hrvatskog HDZ-a su prisustvovali predizbornim skupovima i svesrdno javno [podržavali](#) kadrove sestrinske organizacije iz BiH. Najviše pažnje su privukle izjave hrvatskih zvaničnika u kojima su prigrabili zasluge za odluke visokog predstavnika, koji je u izbornoj noći donio izmjene Ustava Federacije BiH i Izbornog zakona BiH.

Hrvatski ministar vanjskih i evropskih poslova je dan nakon Schmitovih odluka [okarakterisao](#) ovaj presedan kao “veliki uspjeh hrvatske Vlade i premijera Andreja Plenkovića koji su upozoravali partnere i saveznike o važnosti jednakopravnosti hrvatskog naroda u BiH.” Ovo je ponovio i sam Plenković u svom obraćanju Saboru Republike Hrvatske, [kazavši](#) kako se “ništa nije dogodilo slučajno” i tako uzrokujući veliki niz kritika na miješanje u unutrašnje poslove BiH.

Intervencionizam visokog predstavnika i njegovi navodni kontakti sa hrvatskom vladom nisu prošli nezapaženo ni u zemljama EU. Tineke Strik, europarlamentarka iz grupe Zelenih je više puta [upozoravala](#) na djelovanje Zagreba po pitanju ustavnog i izbornog uređenja u BiH. Nakon njene reakcije, 25 predstavnika ca Evropskog, kao i nacionalnih parlamenata Njemačke, Nizozemske i Francuske su u otvorenom [pismu](#) koje su uputili visokom predstavniku Schmitu upozorili da je ovim odlukama “ispunjen glavni zahtjev HDZ BiH”, što otežava dalje pregovore. Pozvali su Schmita da “razjasni navodnu koordinaciju sa Zagrebom po pitanju ovih odluka,” te se čeka Schmitovo obraćanje pred Odborom za vanjske poslove Evropskog parlamenta.

Ti meni, ja tebi, državi ništa

Bosna i Hercegovina nije jedina zemlja u čijim izbornim ciklusima veliki značaj imaju reakcije i posjete stranih zvaničnika. Ono što je čini specifičnom je što lideri političkih stranaka koriste takvu vrstu podrške za jačanje međunacionalnih tenzija unutar zemlje. Dok se u drugim državama pomoć stranih zvaničnika, makar i ona predizborna, ogleda u konkretnim ulaganjima od kojih korist imaju svi građani, u BiH od takve vrste podrške profitiraju političke grupacije ili vrlo često samo pojedinci. U ovakvim prilikama se najglasnije ističe nepostojanje jedinstvene vanjske politike koju prate svi politički predstavnici BiH. Zbog svega navedenog podršku stranih zvaničnika domaćim političkim akterima možemo opisati rečenicom “ti meni, ja tebi, državi ništa”.